

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός γνωμοδότησης 12/2022
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα Α΄)
Συνεδρίαση της 14^{ης} Φεβρουαρίου 2022**

Σύνθεση

Πρόεδρος: Στυλιανή Χαριτάκη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Αντώνιος Τατσόπουλος, Αδαμαντία Καπετανάκη, Ελένη Πασαμιχάλη, Χριστίνα Διβάνη, Βασίλειος Καραγεώργος, Ευσταθία Τσαούση, Ιωάννα Λεμπέση, Παρασκευάς Χρυσοστομίδης, Φωτεινή Δεδούση, Κωνσταντίνος Γεωργιάδης, Σπυρίδων Μαυρογιάννης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Αναστάσιος Ράλλης, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτ. 127749 ΕΞ 2021/13-10-2021 του Υπουργείου Οικονομικών, Γενικής Γραμματείας Φορολογικής Πολιτικής & Δημόσιας Περιουσίας, Γεν. Δ/σης Δημ. Περιουσίας & Κοινοφελών Περιουσιών, Δ/σης Κοινοφελών Περιουσιών, Τμήματος Β΄.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται α) εάν, σε συνέχεια διαχειριστικών ελέγχων Οικονομικών Επιθεωρητών σε κοινοφελές ίδρυμα (ν.π.ι.δ.) και διαπίστωσης ελλείμματος που αφορά σε δαπάνες οικ. ετών 1991-1994 για αναπαλαίωση οικήματος, συντρέχει περίπτωση νόμιμου καταλογισμού των κληρονόμων του φυσικού προσώπου, που, κατά το προαναφερθέν διάστημα, διετέλεσε μέλος-Ταμίας της Προσωρινής Διοικούσας Επιτροπής του Ιδρύματος, β) σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, εάν απαιτείται αναπομπή της υπόθεσης στα αρμόδια όργανα για σύνταξη νέου πορίσματος, περιέχοντας πρόταση περί μη καταλογισμού ή υφίσταται δυνατότητα έκδοσης σχετικής απόφασης από την αρμόδια για τον καταλογισμό αρχή και γ) εάν είναι νόμιμη η συγκρότηση της Προσωρινής Διοικούσας Επιτροπής του

Ιδρύματος «Δ.Δ.Ι.», τα μέλη της οποίας ορίστηκαν με την από 20.06.2008 απόφαση του Γ.Γ. της οικείας Περιφέρειας, σε αρνητική δε περίπτωση, ποιές είναι οι ενδεικνυόμενες ενέργειες της Διοίκησης για την αποκατάσταση της νομιμότητας.

Επί των παραπάνω ερωτημάτων, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Α΄) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Από το διδόμενο από την ερωτώσα υπηρεσία ιστορικό, σε συνδυασμό με τα σχετικά έγγραφα του ερωτήματος, προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Με το π.δ. 41/23.01.1975 (ΦΕΚ 14 Α) εγκρίθηκε η γενόμενη με τη με αριθ. 3700/22-4-1972 πράξη του Συμβολαιογράφου Αθηνών Φρειδερίκης Ανυφαντάκη σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος υπό την επωνυμία «ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ», τελούντος υπό την εποπτεία των Υπουργών, αφενός Οικονομικών και αφετέρου Πολιτισμού και Επιστημών και κυρώθηκε ο Οργανισμός του, αποτελούμενος από 12 άρθρα.
2. Το συσταθέν ίδρυμα υπό την επωνυμία «Δ.Δ.Ι» προβολής και αξιοποίησης των ειρηνικών εφαρμογών της ατομικής ενέργειας, αποτελεί ν.π.ιδ.δ. και διέπεται από τις διατάξεις της συστατικής του πράξης, του Α.Ν.2039/1939, όπως εκάστοτε ισχύει, των εκτελεστικών του νόμου αυτού προεδρικών διαταγμάτων και του οργανισμού του και έχει έδρα τα Άβδηρα της Θράκης. Η, κατά τον χρόνο σύστασης του ιδρύματος, περιουσία, ανήρχετο στο ποσό των 150.000 δρχ., προσφερθέν από τους ιδρυτές (Ιερά Μητρόπολη Ξάνθης, Εταιρεία Θρακικών Μελετών, Θρακικό Κέντρο, Ένωση των εξ Ανατολικής Ρωμυλίας Ελλήνων, Σύλλογο Ξανθιωτών «Ο Δημόκριτος» Θεσσαλονίκης, Σύνδεσμο των Νέων Θρακών Επιστημόνων, Δήμο Ξάνθης, Κοινότητα Αβδήρων, Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Ξάνθης και Κωνσταντίνο Δοξιάδη).
3. Σκοποί του ιδρύματος είναι η συνειδητοποίηση, καλλιέργεια και αξιοποίηση των ειρηνικών εφαρμογών της ατομικής ενέργειας, η διάδοση αυτών σε διεθνές επίπεδο και η αξιοποίηση του χώρου των Αρχαίων Αβδήρων στη Θράκη, γενέτειρας του πατέρα της ατομικής ενέργειας Δημοκρίτου, μεταξύ δε των μέσων πραγματοποίησης των σκοπών του ιδρύματος προτάσσεται η

ανέγερση στα Άβδηρα ενός κεντρικού κτιρίου (με αίθουσες διαλέξεων, συνεδριάσεων, βιβλιοθήκη, γραφεία, εστιατόρια κ.λπ. χώρους).

4. Σύμφωνα με το άρθρο 4,παρ.1 του Οργανισμού, κατά την πρώτη φάση λειτουργίας του ιδρύματος που ανάγεται σε ενέργεια προπαρασκευαστικών εργασιών για την ανέγερση των εγκαταστάσεών του στο χώρο των Αρχαίων Αβδήρων, το ίδρυμα διοικείται από προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή, αποτελούμενη από τους ιδρυτές (συνολικά:10) και έξι(6) άλλα εξειδικευμένα και κατάλληλα πρόσωπα που ορίζονται, κατά αυξημένη πλειοψηφία, από τους ιδρυτές. Η προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή εκλέγει, μεταξύ των μελών της, τον Πρόεδρο, δύο Αντιπροέδρους, τον Γενικό Γραμματέα και τον Ταμία, με τους αναπληρωτές τους, ασκεί δε όλες τις αρμοδιότητες των Διεθνών Συμβουλίων (Γενικού και Εκτελεστικού) που προβλέπονται στις παραγράφους 4 και 5 του ίδιου άρθρου 4 (άρθρο 4,παρ.2). Κατά τη δεύτερη φάση της λειτουργίας του, μετά την αποπεράτωση των εγκαταστάσεών του, το ίδρυμα προβλέπεται να διοικείται από Διεθνές Γενικό Συμβούλιο και το Εκτελεστικό αυτού, με πενταετή θητεία, τα μέλη των οποίων ορίζονται ή/και εκλέγονται σύμφωνα με τις ειδικότερες προβλέψεις του Οργανισμού (άρθρο 4,παρ.4,5,6).

5. Από την με την με αριθ. 1717/11.03.2008 πορισματική έκθεση της Οικονομικής Επιθεωρήτριας Α.Κ., που, σε εκτέλεση σχετικής εντολής, διενήργησε διαχειριστικό έλεγχο στο ίδρυμα για τις οικονομικές χρήσεις 1998-2004 και διερεύνησε καταγγελία περί κακοδιαχείρισης, προκύπτει ότι η Οικ. Επιθεωρήτρια, για λόγους πληρότητας του σχετικού ελέγχου, ανέτρεξε και σε έλεγχο δαπανών των οικονομικών ετών 1990 μέχρι και 1997 σχετικά με την αναπαλαίωση και συντήρηση δύο ακινήτων που βρίσκονται στη Ξάνθη και είχαν αγοραστεί από το ίδρυμα, το πρώτο το 1991 και το δεύτερο το 1992.

6. Στο σχετικό και χωρίς πρόταση καταλογισμού πόρισμα, πλην άλλων διαπιστώσεων περί σειράς παρατυπιών ή αδυναμίας εντοπισμού στοιχείων περί εσόδων ή δαπανών, αναφέρεται ότι α. το ίδρυμα διοικήθηκε μη νόμιμα από τον χρόνο σύστασής του (1975) από προσωρινή διοικούσα επιτροπή, β. κατά τα τελευταία έτη, το Δ.Σ. δεν λειτουργεί στην ουσία, συνεπώς το Δ.Δ.Ι. με τη σημερινή του μορφή τυπικά υφίσταται ως ίδρυμα, γ. το Δ.Σ. δεν είναι συγκροτημένο, δ. κατά την ελεγχόμενη περίοδο οι σκοποί του ιδρύματος δεν εκπληρώθηκαν, ε. δεν υπάρχει προϋπολογισμός μελέτης, τιμολόγιο μελέτης και ιδιωτικό συμφωνητικό ανάθεσης εργασιών αναπαλαίωσης του κτιρίου,

που είχε αγοραστεί το 1991, τα δε σχετικά παραστατικά που προσκόμισε το ίδρυμα και αφορούν σε πληρωμές οικονομικών ετών 1991-1994 υπολείπονται κατά το ποσό των 23.716.908 δρχ. (69.602,08 ευρώ) από το συνολικό ποσό των 68.916.403 δρχ. που καταβλήθηκε για την πραγματοποίηση του παραπάνω σκοπού, ως αμοιβή, στον αρχιτέκτονα-μηχανικό Ε.Α. (σχετική ανάλυση πληρωμών στη σελ. 34 της πορισματικής έκθεσης). Σημειώνεται ότι, με βάση τα μνημονεύόμενα στο πόρισμα στοιχεία, στα οποία δεν προκύπτει να περιλαμβάνεται κάποια διοικητική πράξη περί συγκρότησης προσωρινής διοικούσας επιτροπής, γίνεται αναφορά στα πρόσωπα που αποτέλεσαν μέλη της από το 1991 έως και το 2004, καθώς και στις ιδιότητές τους (ενδ. Μητροπολίτες Ξάνθης, Καθηγητές Πανεπιστημίων, Πρόεδροι Ε.Β.Ε.Ξ., Δήμαρχοι Ξάνθης, Κοινοτάρχες Αβδήρων, Πρόεδροι Σωματείων κ.λπ.). Ειδικότερα, για το διάστημα 1991-1993, η προσωρινή διοικούσα επιτροπή φαίνεται να αποτελείται από 12 μέλη, το δε διάστημα 1993-1995 από 10 μέλη, ενώ ο εκ των μελών της Πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Ξάνθης Γ.Μ. (αποβιώσας σε προγενέστερο του ελέγχου χρόνο) φαίνεται ότι διετέλεσε Ταμίας της Προσωρινής Διοικούσας Επιτροπής από το 1991 μέχρι την παραίτησή του στις 15.02.1995. Στο πόρισμα γίνεται αναφορά και στον θάνατο του Μητροπολίτη Ξάνθης Αντωνίου, που φαίνεται ότι διετέλεσε Πρόεδρος μέχρι τον θάνατό του, καθώς και στο θάνατο του διαδεχθέντος τον Γ.Μ., Προέδρου του Ε.Β.Ε.Ξ., μετέπειτα μέλους και Ταμία Κ.Μ. Η Οικ. Επιθεωρήτρια χαρακτηρίζει ως ατυχές γεγονός για την έλλειψη διευκρίνισης των ποσών των εσόδων και των δαπανών του ιδρύματος τους θανάτους των τριών προαναφερθέντων προσώπων.

Σε μεταγενέστερο έγγραφο της με αριθ. 1983/30.03.2009, η ως άνω Επιθεωρήτρια προτείνει τον καταλογισμό του ποσού των 69.602,08 ευρώ, που αφορούν στις ήδη αναφερθείσες πληρωμές των ετών 1991-1994, για τις οποίες δεν προσκομίστηκαν παραστατικά, χωρίς όμως να προσδιορίζει τα υπεύθυνα προς καταλογισμό πρόσωπα.

7. Στη συνέχεια, η ως άνω έκθεση διαβιβάστηκε στο Περιφερειακό Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων, το οποίο με το πρακτικό με αρ. 13/31/22.12.2009 αποφάσισε υπέρ του καταλογισμού ποσού 69.602,08 ευρώ σε βάρος των κατά νόμο υποχρέων διαχειριστών του ιδρύματος, προς αποκατάσταση της ισόποσης ζημίας που επήλθε στην περιουσία αυτού και απέστειλε, με το με

αριθ. πρωτ. 32/09/26.1.2010 έγγραφό του, το σχετικό πρακτικό στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης. Η τελευταία, με το έγγραφό της με αριθ. πρωτ. 1422/23.03.2010, ζήτησε από τη Γενική Δ/ση Οικονομικής Επιθεώρησης του Υπουργείου Οικονομικών να γίνει εκ νέου εξέταση της υπόθεσης, η οποία με το με αριθ. πρωτ. ΔΕΚΟ 1092150 ΕΞ/ 08.07.2010 έγγραφό της προς την Οικονομική Επιθεώρηση Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης αιτήθηκε τη διενέργεια νέου ελέγχου στο ίδρυμα για τον προσδιορισμό των υπευθύνων προσώπων και του ύψους καταλογισμού που βαρύνει τον καθένα από αυτά επί του καταλογιστέου ποσού. Σε εκτέλεση της εντολής διενέργειας νέου ελέγχου από τον Οικονομικό Επιθεωρητή Ν.Β., ο τελευταίος, λαμβάνοντας υπόψη την από 11.03.2008 πορισματική έκθεση της Οικονομικής Επιθεωρήτριας Α.Κ., με την έκθεσή του με αριθ. πρωτ. 7137/09.12.2010, προτείνει, χωρίς ειδικότερη ανάλυση ή αιτιολογία, να γίνει ο καταλογισμός του ποσού 69.602,08 ευρώ, σε βάρος των κληρονόμων του αποβιώσαντος ταμία-μέλους της προσωρινής Διοικούσας Επιτροπής Γ.Μ. (Προέδρου του Ε.Β.Ε. Ξάνθης), ο οποίος διετέλεσε ταμίας του ιδρύματος από το 1991 έως 15.02.1995, διότι το καταλογισθέν ποσό δεν καλύπτεται από παραστατικά.

8. Η τελευταία έκθεση διαβιβάστηκε στην Περιφέρεια Ανατ. Μακεδονίας – Θράκης, Γενική Δ/ση Εσωτερικής Λειτουργίας, Δ/ση Διοίκησης, η οποία με το με αριθ. πρωτ. 587/16.02.2011 έγγραφό της, που απευθύνεται στην ερωτώσα υπηρεσία, εκφράζει επιφυλάξεις για το κατά πόσο ευθύνεται αποκλειστικά ο προαναφερόμενος ταμίας του ιδρύματος, δεδομένου ότι δεν προκύπτει οποιαδήποτε ποινική εμπλοκή του στην υπόθεση.

9. Κατόπιν σχετικού αιτήματος του γραφείου Κοινωνικών Περιουσιών Κομοτηνής, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Ξάνθης του αποστέλλει το με αριθ. 45/03.07.2000 βούλευμά του. Με το σχετικό βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Ξάνθης, το οποίο δεν συμπεριλαμβάνεται στην κατάσταση εγγράφων που συνοδεύουν τις πορισματικές εκθέσεις των Οικ. Επιθεωρητών που έχουν προαναφερθεί, παύει οριστικά η ποινική δίωξη κατά των κατηγορουμένων Λ.Κ. (Αντιπρόεδρου του Ιδρύματος) και του αρχιτέκτονα-μηχανικού Ε.Α., κατά των οποίων, μετά από έγκληση του Ιδρύματος, νόμιμα εκπροσωπούμενου από τον Πρόεδρο και τον Γ.Γ. αυτού, είχε ασκηθεί ποινική δίωξη για διάπραξη απάτης με ζημία ιδιαίτερα μεγάλη, κατ' εξακολούθηση και

κατ' επάγγελμα (με το βούλευμα η κατηγορία μετετρέπη σε απάτη με ιδιαίτερα μεγάλη ζημία, δηλ. απάτη σε βαθμό πλημμελήματος, λόγος για τον οποίο το αδίκημα κρίθηκε ως παραγεγραμμένο, καθώς από την τέλεση των πράξεων συμπληρώθηκε η οριζόμενη για τα πλημμελήματα πενταετής παραγραφή, χωρίς να αρχίσει η κύρια διαδικασία ή αυτή να διακοπεί ή να ανασταλεί νομίμως) που φέρεται να διέπραξαν κατά το κρίσιμο διάστημα οι κατηγορούμενοι Λ.Κ. (Φεβρουάριος 1992 έως και το έτος 1994) και Ε.Α (Μάιος 1992 έως και Μάιος 1993), με αφορμή την εκτέλεση του έργου αναπαλαίωσης του διατηρητέου ακινήτου του ιδρύματος. Από τις περιεχόμενες στο βούλευμα αναφορές και ειδικότερα τις διαπιστώσεις που περιέχονται στην σχετική από 12.04.2000 εισαγγελική πρόταση, σημειώνονται - πλην άλλων - τα ακόλουθα:

α. Ότι το έτος 1995, με την ανάληψη της προεδρίας του Ιδρύματος από τον Μητροπολίτη Δράμας Δ., ορίστηκε ο Πρόεδρος του Ε.Β.Ε.Ξ. Δ.Μ. που είχε διαδεχθεί τον ταμία-μέλος του ιδρύματος Γ.Μ. να ελέγξει την οικονομική κατάσταση του ιδρύματος, ότι αυτός διαπίστωσε πλήθος παρατυπιών και ατασθαλιών, γενικώς και ειδικώς σχετικά με τις αναπαλαιώσεις των ακινήτων του ιδρύματος, λόγος για τον οποίο ακολούθησε ανάθεση και σύνταξη έκθεσης επιτροπής εμπειρογνομόνων,

β. ότι συνετάγη έκθεση πραγματογνωμοσύνης στα πλαίσια της κύριας ανάκρισης (1999),

γ. ότι ανετέθη σε ορκωτό λογιστή η σύνταξη έκθεσης ελέγχου επί των οικονομικών διαχειρίσεων των χρήσεων 1990,1991,1992,1993,1994 και 1995, η δε σχετική από Δεκεμβρίου 1997 έκθεσή του επιβεβαιώνει σειρά ατασθαλιών και

δ. ότι ο Πρόεδρος του Ιδρύματος, κατά τη κρίσιμη περίοδο, μακαριστός Μητροπολίτης Α., προκάτοχος του Μητροπολίτη Δράμας, τελούσε σε φυσική παρακμή λόγω γήρατος, ενώ ο αποβιώσας Ταμίας-μέλος του προσωρινής διοικούσας επιτροπής φέρεται ότι είχε προσβληθεί από τη νόσο Αλτσχάιμερ, διαπίστωση από την οποία συνάγεται ότι σε κάθε περίπτωση ο Γ.Μ., τουλάχιστον κατά τον χρόνο σύνταξης της εισαγγελικής πρότασης (12.04.2000), δεν ήταν πλέον εν ζωή. Σημειώνεται ότι, εκτός από το γεγονός ότι δεν προκύπτει ο ακριβής χρόνος θανάτου του Γ.Μ., δεν τέθηκε υπόψη του Τμήματος κάποιο άλλο στοιχείο που να αφορά στην κληρονομική διαδοχή του

ανωτέρω (πρόσωπο κληρονόμου/κληρονόμων, τρόπος και χρόνος αποδοχής κληρονομίας) ή, έστω, σε διενέργεια σχετικής προς τούτο έρευνας.

10. Με το με αριθ.37232/04.01.2016 έγγραφο του Γραφείου Κοινοφελών Περιουσιών Κομοτηνής προς την ερωτώσα υπηρεσία τίθεται εκ νέου το ζήτημα, καθώς στα πλαίσια έγκρισης των οικονομικών απολογισμών των ετών 1998-2004 για το Ίδρυμα Δ.Δ.Ι. και κατά την εισήγηση στα οικεία Συμβούλια Εθνικών Κληροδοτημάτων (αρ. 7 ν. 2873/2000) και Κοινοφελών Περιουσιών (αρ. 8 ν. 4182/2013), κρίθηκε αναγκαίο, προκειμένου η Διοίκηση να προβεί στις νόμιμες ενέργειές της, να ζητηθούν περαιτέρω διευκρινίσεις ως προς τον χειρισμό, καθώς, εκτιμάται ότι οι προτάσεις και των δύο πορισματικών εκθέσεων για τον καταλογισμό, αλλά και για τα καταλογιστέα πρόσωπα, δεν είναι πλήρως αιτιολογημένες. Στο σχετικό έγγραφο γίνεται αναφορά και στο προαναφερθέν βούλευμα με αριθ. 45/2000 του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Ξάνθης, ότι δεν προκύπτει ποινική ή εξατομικευμένη ευθύνη του αποβιώσαντα ταμία-μέλους, καθώς και στο γεγονός ότι δεν υπήρξε καταλογισμός σε βάρος του, όσο ήταν εν ζωή, ενώ εκφράζονται προβληματισμοί για το εάν μπορεί να υπάρξει νόμιμος καταλογισμός σε βάρος των κληρονόμων του αποβιώσαντος, εάν σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, πρέπει να αναπεμφθεί η υπόθεση στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών (Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων) ή αρκεί να εκδοθεί από την αρμόδια αρχή (Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης) σχετική πράξη περί μη καταλογισμού, καθώς και ως προς τη νομιμότητα της από το 2008 συγκροτηθείσας προσωρινής διοικούσας επιτροπής του ιδρύματος, σε αρνητική δε απάντηση, πώς θα αποκατασταθεί η νομιμότητα, δεδομένου ότι το ίδρυμα παραμένει σε αδράνεια και η αξιοσημείωτη περιουσία του τελεί υπό καθεστώς παράτυπης κατοχής από γενικό γραμματέα προγενέστερης διοίκησής του.

11. Κατόπιν αυτών, υποβλήθηκε το υπό κρίση ερώτημα.

Νομοθετικό πλαίσιο

12. Στο άρθρο 109, παρ.1 του Συντάγματος ορίζεται ότι:

«1. Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων διαθήκης, κωδικέλλου ή δωρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινοφελούς σκοπού.».

13. Στα άρθρα 108, 109 , 110 και 249 ΑΚ ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 108

Αν με ιδρυτική πράξη μια περιουσία ορίστηκε για να εξυπηρετηθεί ορισμένος σκοπός, το ίδρυμα αποκτά προσωπικότητα με διάταγμα που εγκρίνει τη σύστασή του.

Άρθρο 109

Η ιδρυτική πράξη γίνεται είτε με δικαιοπραξία εν ζωή είτε με διάταξη τελευταίας βούλησης. Η δικαιοπραξία εν ζωή απαιτείται να γίνει με συμβολαιογραφικό έγγραφο.

Άρθρο 110

Στην ιδρυτική πράξη πρέπει να καθορίζεται ο σκοπός του ιδρύματος, η περιουσία που αφιερώνεται και ο οργανισμός του. Το διάταγμα που εγκρίνει το ίδρυμα μπορεί να ορίσει ή να συμπληρώσει ή να τροποποιήσει τον οργανισμό, με τον όρο ότι η θέληση του ιδρυτή θα παραμείνει σεβαστή. Η συμπλήρωση ή τροποποίηση μπορεί να γίνει με τους ίδιους όρους και με μεταγενέστερο διάταγμα με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 119.

Άρθρο 249

Εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά, οι αξιώσεις παραγράφονται σε είκοσι χρόνια.»

14. Στα άρθρα 1,παρ.1, 32,παρ.1 και 2, 95,παρ.1, 98,παρ.2, 99,παρ.5. και 102,παρ.3 του α.ν. 2039/1939 «Περί τροποποίησης, συμπλήρωσης και κωδικοποίησης των Νόμων περί εκκαθάρισης και διοικήσεως των εις το Κράτος και υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλειπομένων κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών» (Α' 455), ο οποίος καταργήθηκε από 01.01.2015 (σχ. άρθρο 82, παρ. 1 του ν. 4182/2013) προβλέπονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1

1.Κοινωφελής σκοπός κατά την έννοιαν του παρόντος είναι κατ' αντίθεσιν προς τον ιδιωτικόν πας Κρατικός, Θρησκευτικός, Φιλανθρωπικός, εν γένει δ' επωφελής εις το κοινόν εν όλω ή εν μέρει σκοπός.

Άρθρο 32

1.Ο Υπουργός των Οικονομικών λαμβάνων γνώσιν της διαχειρίσεως καταλογίζει εις βάρος του εκκαθαριστού (...), πάσαν επελθούσαν προφανώς εις την περιουσίαν εκ δόλου ή βαρείας αμελείας ή εκ διαχειρίσεως και διαθέσεως της περιουσίας παρά τας διατάξεις του παρόντος Νόμου ζημίαν, εντόκως επί τω τόκω υπερημερίας, υπολογιζομένω αφ' ης ως εκ της πράξεως ή

παραλείψεως επήλθεν η ζημία (...). Ο καταλογισμός γίνεται δι' ηπιολογημένης πράξεως του Υπουργού των Οικονομικών, κοινοποιουμένης εις τον εκκαθαριστήν (...). Εν παραλείψει του εκκαθαριστού προς υποβολήν λογοδοσίας, μετά προηγουμένην προς τούτο πρόσκλησιν, το ποσόν της ζημίας εξακριβούται δι' ελέγχου, διατασσομένου υπό του Υπουργού των Οικονομικών ή εκ παντός άλλου στοιχείου και καταλογίζεται εις τον εκκαθαριστήν δι' ομοίας πράξεως του Υπουργού των Οικονομικών. 2. Ο καταλογισμός ενεργείται μετά σύμφωνον γνωμοδότησιν Επιτροπής ελέγχου λογοδοσιών (...).

Άρθρο 95

1. Περιουσία διατιθεμένη δια πράξεως εν ζωή ή δια διατάξεως τελευταίας βουλήσεως προς εκπλήρωσιν εις το διηνεκές ή εφ' ωρισμένην διάρκειαν χρόνου κοινωφελούς σκοπού εκ των εν άρθρου 1 του παρόντος, η εκτέλεσις του οποίου ανατίθεται δια συστατικής πράξεως εις φυσικά πρόσωπα (κληρονόμους, κληροδόχους ή εκτελεστάς) ή συνιστώμενα το πρώτον νομικά πρόσωπα ή υφιστάμενα τοιαύτα, οριζομένου, όμως κατά την τελευταίαν περίπτωσιν ιδίου τρόπου διοικήσεως, συνιστά ίδρυμα διοικούμενον κατά τα εν τη συστατική πράξει οριζόμενα. 2. (...)

Άρθρο 98

2. Ο οργανισμός ή το καταστατικόν προβλέπει περί της διοικήσεως, διαχειρίσεως, εκπροσωπήσεως του ιδρύματος, εκλογής των διοικητών, προσλήψεως και αντιμισθίας του απαραίτητου προσωπικού, τρόπου εκτέλεσεως του σκοπού και περί πάσης άλλης λεπτομερείας, μη προβλεπομένης εν τη συστατική πράξει ή ατελώς ρυθμιζομένης δι' αυτής, συντάσσεται υπό των διοικητών του ιδρύματος και εν αμελεία αυτών υπό του Υπουργείου Οικονομικών και εγκρίνεται διά Β.Δ/τος εκδιδόμενου μετά γνωμοδότησιν του Σ.Ε.Κλ., προτάσει του Υπουργού των Οικονομικών, και του ως εκ του σκοπού αρμοδίου Υπουργού, δυναμένων να τροποποιώσι τας διατάξεις του καταστατικού η οργανισμού ή να προσθέτωσι νέας τοιαύτας, τηρουμένων όμως των όρων της διαθήκης ή άλλης συστατικής πράξεως.

Άρθρο 99

5. Οι διοικηταί ιδρυμάτων ενεργούσι κατά τας διατάξεις της συστατικής πράξεως και του καταστατικού, επιφυλασσομένης πάντοτε της εφαρμογής των

διατάξεων του εδαφ` γ` του άρθρ. 80, ευθύνονται δε κατά τās διατάξεις του τελευταίου εδαφίου του αυτού άρθρ. 80 αναλόγως εφαρμοζομένας.

Άρθρο 102

3. Πάσα δαπάνη ενεργουμένη παρά τās διατάξεις του παρόντος ή της συστατικής πράξεως του οργανισμού ή άνευ εγκεκριμένου προϋπολογισμού ή καθ` υπέρβασιν των εν τω προϋπολογισμώ αναγραφομένων πιστώσεων βαρύνει αλληλεγγύως τους εντειλαμένους την δαπάνην διοικητάς και διαχειριστάς του ιδρύματος, καταλογίζεται δε διά πράξεως του Υπουργού των Οικονομικών, εφαρμοζομένων αναλόγως των διατάξεων των άρθρ.32, 33 και 82 του παρόντος. Ο καταλογισμός της δαπάνης δύναται να επεκτείνηται και εις τους υπαλλήλους διαχειριστάς του ιδρύματος, εφ` όσον ούτοι εγένοντο υπαίτιοι αυτής ή συνείργησαν εις αυτήν.»

15. Στα άρθρα 1,παρ.1,ορισμοί 1-5, 2,παρ.1-3, 10, 31 ,50,παρ.1, 51,παρ.1, 52,παρ.1, 53, 60, 81 και 82,παρ.1,8 και 9 του ισχύοντος από 01.01.2015 νέου ν.4182/2013 «Κώδικας κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις» (Α`185) ορίζονται , μεταξύ άλλων, τα εξής:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α`

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

1.Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κώδικα νοούνται ως: 1. «Κοινωφελής περιουσία»: το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που διατίθενται με κληρονομιά, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή για κοινωφελή σκοπό. Ως «κοινωφελής περιουσία» νοείται επίσης και το νομικό πρόσωπο που τα διαχειρίζεται και εκπροσωπεί, εφόσον υπάρχει. Οι όροι «κοινωφελής περιουσία», «περιουσία» και «εθνικό κληροδότημα» ταυτίζονται. 2. «Συστατική πράξη»: η διαθήκη ή η πράξη δωρεάς, με την οποία καταλείπεται νόμιμα περιουσία κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου. 3. «Κοινωφελής σκοπός»: κάθε εθνικός, θρησκευτικός, φιλανθρωπικός, εκπαιδευτικός, πολιτιστικός και γενικά επωφελής για την κοινωνία, εν όλω ή εν μέρει, σκοπός. 4. «Αρμόδια αρχή»: είναι ο Υπουργός Οικονομικών και ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2, οι οποίοι ασκούν τις σχετικές αρμοδιότητες δια των οικείων Διευθύνσεων. 5. «Συμβούλιο»: το συλλογικό όργανο με την ονομασία Συμβούλιο Κοινωφελών

Περιουσιών που γνωμοδοτεί προς την αρμόδια αρχή, συγκροτείται κατά τα άρθρα 6 και 8 και έχει τις αρμοδιότητες του άρθρου 7.6.....

Άρθρο 2

Υποχρεώσεις Δημοσίου - Αρμοδιότητες

1. Το Δημόσιο έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την πιστή και επακριβή εκτέλεση της βούλησης των διαθετών και δωρητών. 2. Οι διατάξεις του παρόντος κώδικα εφαρμόζονται συμπληρωματικά, εφόσον τα σχετικά θέματα δεν ρυθμίζονται καθόλου ή ρυθμίζονται ελλιπώς στη συστατική πράξη. Οι κανόνες δημόσιας τάξης του κώδικα υπερισχύουν σε κάθε περίπτωση. 3. Αρμοδιότητα του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης υφίσταται, με την επιφύλαξη της παραγράφου 4 και τυχόν ειδικών διατάξεων, στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) Όταν ο σκοπός της περιουσίας εκπληρώνεται κατά κύριο λόγο μέσα στα όρια μιας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ανεξαρτήτως του τόπου όπου βρίσκεται η περιουσία. Τυχόν επικουρικοί σκοποί δεν επηρεάζουν την αρμοδιότητα.

Άρθρο 10

1. Περιουσίες που καταλείπονται υπέρ κοινωφελών σκοπών αξιοποιούνται κατά τον τρόπο που όρισε ο διαθέτης ή δωρητής. Απαγορεύεται η μεταβολή τόσο των παραπάνω κοινωφελών σκοπών όσο και του τρόπου και των όρων διαχείρισης της περιουσίας, καθώς και των ορισμών για τον τρόπο διοίκησης της...

Άρθρο 31

Λήξη έργου - Λογοδοσία

1. Το λειτούργημα του εκκαθαριστή της περιουσίας παύει με την έγκριση της οριστικής λογοδοσίας επί του έργου του. Η λογοδοσία περιλαμβάνει πλήρη έκθεση της γενόμενης εκκαθάρισης και διοίκησης της περιουσίας και τα στοιχεία αυτής. 2...3 Ο Υπουργός Οικονομικών διαβιβάζει την υποβληθείσα τελική λογοδοσία σε ελεγκτικό γραφείο του άρθρου 21, προς έλεγχο και επαλήθευση των στοιχείων της. Αν το πόρισμα του ως άνω ελέγχου και επαληθεύσεως είναι θετικό προβαίνει στην έγκριση της λογοδοσίας. Αν το πόρισμα επισημαίνει ατασθαλίες στη διαχείριση ή παράβαση του νόμου το διαβιβάζει στην Οικονομική Επιθεώρηση για τη διενέργεια εξ υπαρχής ελέγχου και προς καταλογισμό. Η Οικονομική Επιθεώρηση μπορεί σε κάθε περίπτωση να προβαίνει στον εξ υπαρχής έλεγχο της διαχείρισης περιουσιών που

ελέγχθηκαν από ελεγκτικά γραφεία. 4. Αν από τον έλεγχο διαπιστωθούν ελλείμματα, υπό την έννοια των άρθρων 40 επ. του ν. 2362/1995 (Α` 247), εφαρμόζονται οι διατάξεις για τους δημόσιους υπόλογους. Κάθε ζημιά που προκλήθηκε από τη διαχείριση και διάθεση της περιουσίας κατά παράβαση των όρων της συστατικής πράξης και των διατάξεων του παρόντος Κώδικα, καταλογίζεται εντόκως, αν συντρέχει δόλος ή βαριά αμέλεια, με αιτιολογημένη απόφαση της αρμόδιας αρχής. 5. Κατά της πράξης καταλογισμού, η οποία κοινοποιείται στον υπόχρεο, χωρεί έφεση στο Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 81 του ν. 4129/2013 (Α` 52), κατά τα λοιπά δε εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου αυτού. Τα ποσά που καταλογίζονται βεβαιώνονται και εισπράττονται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων και περιέρχονται στην περιουσία, με επιμέλεια του οικείου Προϊσταμένου Δ.Ο.Υ...

Άρθρο 50

Σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος

1. Περιουσία, η οποία διατίθεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 του παρόντος αποτελεί ίδρυμα που διοικείται σύμφωνα με όσα προβλέπονται στη συστατική πράξη, όταν η εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού ανατίθεται σε φυσικά πρόσωπα ή σε νομικά πρόσωπα που συνιστώνται με αυτήν.

Άρθρο 51

Έγκριση σύστασης κοινωφελούς ιδρύματος - Διάλυση

1. Για τη σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος ως ιδιαίτερου νομικού προσώπου εκδίδεται προεδρικό διάταγμα, με πρόταση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμόδιου ως εκ του σκοπού Υπουργού. Με το διάταγμα εγκρίνεται ο οργανισμός του ιδρύματος, ο οποίος συντάσσεται από τον εκτελεστή ή τους διοικητές του ιδρύματος σύμφωνα με όσα ορίζονται στη συστατική πράξη ή από την αρμόδια αρχή σε περίπτωση που αυτοί αμελούν. Οι προτείνοντες Υπουργοί μπορούν να τροποποιούν το σχέδιο που υποβλήθηκε από τον εκτελεστή ή τους διοικητές, με την τήρηση, πάντα, των όρων της συστατικής πράξης. 2...

Άρθρο 52

Οργανισμός ιδρύματος

1. Με τον οργανισμό του ιδρύματος ορίζονται η μορφή, η επωνυμία, η διοίκηση και εκπροσώπηση του, η περιουσία, η οικονομική του διαχείριση, τα μέσα και ο τρόπος εκτέλεσης του σκοπού και συμπληρώνονται τυχόν ελλείψεις των όρων της συστατικής πράξης. ...

Άρθρο 53

Εποπτεία

1. Περιουσίες του άρθρου 50 εκκαθαρίζονται κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 41 και 42 του παρόντος και υπάγονται στην εποπτεία της αρμόδιας αρχής. Με τον οργανισμό μπορεί να καθορίζεται το εύρος της εποπτείας της αρμόδιας αρχής, λαμβάνεται δε υπόψη η προέλευση της περιουσίας.

2. Κοινωνική ιδρύματα που εξαιρούνται με ειδικές διατάξεις της εποπτείας της αρμόδιας αρχής του παρόντος κώδικα, υπέχουν σε κάθε περίπτωση υποχρέωση υποβολής προς έλεγχο του προϋπολογισμού και απολογισμού τους, κατά τις διατάξεις του άρθρου 59.

Άρθρο 60

Πιστώσεις και δαπάνες

1. Δεν επιτρέπεται καμία μεταβολή, ούτε μεταφορά πιστώσεων, από κεφάλαιο σε κεφάλαιο ή από άρθρο σε άρθρο του προϋπολογισμού ιδρύματος, χωρίς προηγούμενη έγκριση της αρμόδιας αρχής. Κατ' εξαίρεση μπορεί η αρμόδια αρχή να εγκρίνει, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από την υποβολή σχετικού αιτήματος, την πληρωμή δαπάνης πέραν των προβλέψεων του προϋπολογισμού, η οποία προέκυψε από λόγους ανωτέρας βίας ή απρόβλεπτων αναγκών προς εξυπηρέτηση του σκοπού τους. Η άπρακτη πάροδος της ανωτέρω προθεσμίας θεωρείται ως έγκριση της πληρωμής. 2. Δεν επιτρέπεται καμία δαπάνη σε βάρος των ιδρυμάτων, χωρίς προηγούμενη αναγραφή στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό, εκτός αν αφορά την εξόφληση κάθε είδους χρεών προς το Δημόσιο.

3. Κάθε δαπάνη, που ενεργείται κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος Κώδικα και των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση του ή της συστατικής πράξης ή του οργανισμού ή χωρίς την έγκριση του προϋπολογισμού ή με υπέρβαση των πιστώσεων που αναγράφονται σε αυτόν, βαρύνει αλληλεγγύως και εις ολόκληρον τους διοικητές ή διαχειριστές, που έδωσαν εντολή για τη δαπάνη και καταλογίζεται με πράξη της αρμόδιας αρχής, μετά από έλεγχο από Οικονομικό Επιθεωρητή ή ελεγκτικό γραφείο του άρθρου

21 και γνώμη του Συμβουλίου. Ο καταλογισμός μπορεί να επεκτείνεται και στους υπαλλήλους - διαχειριστές του ιδρύματος, εφόσον αυτοί είναι υπαίτιοι ή συνέργησαν στη μη νόμιμη δαπάνη. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 31.

Άρθρο 81

Τροποποίηση οργανισμών

Οργανισμοί ή καταστατικά ιδρυμάτων, τα οποία διέπονται από τον παρόντα Κώδικα και έχουν εγκριθεί στο παρελθόν με τυπικό νόμο ή ισοδύναμη νομοθετική πράξη, μπορεί να τροποποιούνται ή να συμπληρώνονται με προεδρικό διάταγμα, σύμφωνα με το άρθρο 51 του παρόντος Κώδικα.

Άρθρο 82

Μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις

1. Όπου δεν ορίζεται διαφορετικά, οι διατάξεις του Κώδικα εφαρμόζονται και στις κοινωφελείς περιουσίες που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του, ανεξάρτητα από τον τρόπο σύστασης τους. 2...3...4...5...6...7...8. Με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στις λοιπές διατάξεις του παρόντος Κώδικα, από την έναρξη ισχύος αυτού, καταργούνται: α) ο α.ν. 2039/1939 (Α` 455), β) το ν.δ. 430/1970 (Α` 25), γ) ο ν. 455/1976 (Α` 277), δ) το β δ. 18.9-20.10/1947 (Α` 223), ε) τα άρθρα 1865, 1866 εδάφιο δεύτερο και 1869 του Αστικού Κώδικα, στ) Κάθε γενική ή ειδική διάταξη, η οποία αφορά θέματα, που ρυθμίζονται από αυτόν ή αντίκεινται στις διατάξεις του. 9. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 και 4 του παρόντος άρθρου, κάθε παραπομπή στον α.ν. 2039/1939 ή γενικά στη νομοθεσία περί Εθνικών Κληροδοτημάτων, νοείται από την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα ότι γίνεται στις αντίστοιχες διατάξεις του.»

16. Στα άρθρα 40,παρ.2, 48,παρ.1, 54,παρ.1 και 56,παρ.1-3 του ν.2362/1995 «Περί Δημοσίου λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α` 247), που ίσχυσε από 01.01.1995 και καταργήθηκε με τον ν.4270/2014, ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 40

Υποχρεώσεις και ευθύνες υπολόγων και άλλων οργάνων εξ ενταλμάτων προπληρωμής

1...2. Οι υπόλογοι ενταλμάτων προπληρωμής ευθύνονται για δόλο ή βαρεία αμέλεια κατά την πληρωμή μη νόμιμων δαπανών. Για τη νομιμότητα των

αποδεικτικών πληρωμής και πληρότητα των δικαιολογητικών αυτής, ευθύνονται για αμέλεια.

Άρθρο 48

Αποκατάσταση ελλειμμάτων πάγιων προκαταβολών

1. Κάθε πληρωμή, που πραγματοποιείται από την πάγια προκαταβολή παρανόμως ή αχρεωστήτως, καταλογίζεται εις ολόκληρον σε βάρος του λαβόντος και των τυχόν συνυπεύθυνων οργάνων.

Άρθρο 54

Διακρίσεις και εποπτεία δημοσίων υπολόγων

1. Δημόσιος υπόλογος είναι όποιος διαχειρίζεται, έστω και χωρίς νόμιμη εξουσιοδότηση, χρήματα, αξίες ή υλικό που ανήκουν στο Δημόσιο ή σε Ν.Π.Δ.Δ., καθώς και οποιοσδήποτε άλλος θεωρείται από το νόμο δημόσιος υπόλογος.

Άρθρο 56

Ελλείμματα και ευθύνες δημοσίων υπολόγων - Καταλογισμοί

1. Έλλειμμα δημοσίου υπολόγου είναι οποιαδήποτε έλλειψη χρημάτων, αξιών και υλικού που διαπιστώνεται με τη νόμιμη διαδικασία στη διαχείρισή του, καθώς και οποιαδήποτε άλλη κατάσταση διαχείρισεως που θεωρείται έλλειμμα από το νόμο.

Ως έλλειμμα θεωρείται και κάθε πληρωμή που:

- α) Δεν ανάγεται στην αρμοδιότητα του υπολόγου.
- β) Έγινε χωρίς τα προβλεπόμενα από τις ισχύουσες διατάξεις δικαιολογητικά.
- γ) Αφορά δαπάνες για τις οποίες δεν έχουν τηρηθεί οι νόμιμες διαδικασίες εκ μέρους του υπολόγου.
- δ) Έχει γίνει αχρεωστήτως από υπαιτιότητα του υπολόγου.
- ε) Είναι άσχετη με το σκοπό της διαχείρισεως.

2. Οποιοδήποτε έλλειμμα αναπληρώνεται από τον υπόλογο μέσα σε σαράντα οκτώ (48) ώρες, διαφορετικά αυτός απομακρύνεται από τη διαχείριση αμέσως και καταλογίζεται με το ποσό του ελλείμματος που βεβαιώνεται, χωρίς αναβολή, ως δημόσιο έσοδο, λαμβάνεται δε και κάθε άλλο απαραίτητο μέτρο για την εξασφάλιση της απαιτήσεως του Δημοσίου.

Εφόσον συντρέχει περίπτωση δόλου ή βαρείας αμέλειας του υπολόγου (άπιστη διαχείριση), πέραν των προηγούμενων μέτρων, ο υπόλογος ευθύνεται και πειθαρχικώς.

3. Το έλλειμμα που παρουσιάζουν οι δημόσιοι υπόλογοι, επιφυλασσομένων των διατάξεων της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου, καταλογίζεται με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση από τους διαπιστώσαντες αυτό οικείους διατάκτες και επιθεωρητές. Σε κάθε περίπτωση καταλογίζεται επίσης από το Ελεγκτικό Συνέδριο το αργότερο εντός δέκα (10) ετών από της υποβολής σε αυτό των δικαιολογητικών απόδοσης λογαριασμού της διαχείρισής τους.

17. Στα άρθρα 96,παρ.1, 102,παρ.2, 183,παρ.1&2,περ.γ του ν.4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85)-δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις »(Α'143) ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 96

Καταλογισμοί για μη νόμιμες δαπάνες που πληρώθηκαν με τίτλους πληρωμής - αρμόδια όργανα

1. Μη νόμιμες δαπάνες που πληρώθηκαν με οποιονδήποτε τίτλο πληρωμής καταλογίζονται:

α. στον υπάλληλο που από δόλο ή βαρεία αμέλεια προέβη σε παράνομες πράξεις ή παραλείψεις ή συνέπραξε στην έκδοση αυτών ή στη μη τήρηση των νόμιμων διαδικασιών πραγματοποιήσεως της δαπάνης και

β. στον λαβόντα, εφόσον έχει συντελέσει υπαίτια στη μη νόμιμη πληρωμή και σε κάθε περίπτωση αχρεώστητης πληρωμής, ανεξάρτητα από υπαιτιότητα αυτού.

2. Οι υπόλογοι Χ.Ε.Π. ευθύνονται για δόλο ή βαρεία αμέλεια κατά την πληρωμή μη νόμιμων δαπανών.

Άρθρο 102

1...2 Για τη νομιμότητα των αποδεικτικών πληρωμής και πληρότητα των δικαιολογητικών αυτής, ευθύνονται για αμέλεια.

Άρθρο 183

Έναρξη ισχύος

1. Η ισχύς των διατάξεων του παρόντος νόμου αρχίζει από την 1.1.2015, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε αυτές ή στην επόμενη παράγραφο.

2. Ειδικότερα: α... β... γ. Οι διατάξεις του Υποκεφαλαίου 12 του Κεφαλαίου Β' του Μέρους Δ' ισχύουν για απαιτήσεις του Δημοσίου που βεβαιώνονται προς είσπραξη μετά την 1.1.2015, καθώς και για απαιτήσεις σε βάρος του Δημοσίου που γεννώνται μετά την ημερομηνία αυτή. Κατ' εξαίρεση: α)...

18. Στα άρθρα 3, παρ. 1 και 4, παρ. 1,2&4 του με αριθ. 41/1975 π.δ. «Περί εγκρίσεως συστάσεως κοινωφελούς ιδρύματος υπό την επωνυμία «Δ.Δ.Ι.» και κυρώσεως του Οργανισμού αυτού» (Α' 14) ορίστηκαν ότι:

«Άρθρο 3

Περιουσία- Πόροι- Δωρηταί

1.Περιουσία του ιδρύματος είναι, προς το παρόν, το ποσόν των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) δραχμών προσφερθέν υπό των εκ των ιδρυτών Ιεράς Μητροπόλεως Ξάνθης, της Εταιρείας Θρακικών Μελετών, του Θρακικού Κέντρου, της Ενώσεως των εξ Ανατολικής Ρωμυλίας Ελλήνων, του Συλλόγου Ξανθιωτών «ο Δημόκριτος Θεσσαλονίκης, του Συνδέσμου των Νέων Θρακών Επιστημόνων, του Δήμου Ξάνθης, της Κοινότητας Αβδήρων, του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Ξάνθης και του Κωνσταντίνου Δοξιάδη»

«Άρθρο 4

Διοίκησης του ιδρύματος

1.Κατά την πρώτην φάσιν της λειτουργίας του ιδρύματος, την αναγόμενην εις την ενέργειαν προπαρασκευαστικών εργασιών διά την ανέγερσιν των εγκαταστάσεων αυτού εις τον χώρο των Αρχαίων Αβδήρων, τούτο διοικείται υπό προσωρινής Διοικούσης Επιτροπής, αποτελουμένης εκ των ιδρυτών και έξι (6) ετέρων προσώπων, οριζομένων, λόγω ειδικότητας και καταλληλότητας, υπό των ιδρυτών διά πλειοψηφίας των δύο τρίτων τούτων. 2.Η εν παραγράφω 1 Διοικούσα Επιτροπή εκλέγει μεταξύ των μελών της τον Πρόεδρον, δύο Αντιπροέδρους, τον Γενικό Γραμματέα και τον Ταμίαν, μεταξύ των αναπληρωτών των, ασκεί δε απάσας τας αρμοδιότητας των Διεθνών, Γενικού και Εκτελεστικού, Συμβουλίων, περί ών αι παράγραφοι 4 και 5 του παρόντος άρθρου...3. Κατά τη, δευτέραν φάσιν της λειτουργίας του ιδρύματος μετά την αποπεράτωσιν των εγκαταστάσεων αυτού, τούτο διοικείται υπό του Διεθνούς Γενικού Συμβουλίου και του Εκτελεστικού τοιούτου, ών η θητεία είναι πενταετής, των αποχωρούντων μελών δυναμένων να επανεκλεγώσιν. ...4. Το Διεθνές Γενικόν Συμβούλιον απαρτίζεται εκ των δέκα ιδρυτικών μελών και εκ των κάτωθι...»

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Κατά την ομόφωνη γνώμη των μελών του Τμήματος, με την οποία συντάχθηκε και ο εισηγητής Πάρεδρος (γνώμη χωρίς ψήφο), από τις

προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου, εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και της υπαγωγής σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τίθενται από την ερωτώσα Υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

19. Για τη σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος ως ιδιαίτερου νομικού προσώπου (ΑΚ 108-114), τόσο υπό την ισχύ του α.ν. 2039/1939, όσο και υπό την ισχύ του νεώτερου ν.4182/2013, απαιτούνται: α) ιδρυτική πράξη που μπορεί να είναι είτε πράξη διάθεσης εν ζωή ή διάταξη τελευταίας βούλησης και β) έγκριση της πολιτείας, η οποία παρέχεται με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμοδίου ως εκ του σκοπού Υπουργού (άρθρο 98 α.ν. 2039/1939, άρθρο 51 του ν. 4182/2013). Κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 110 Α.Κ. και των περί κοινωφελών ιδρυμάτων διατάξεων των προαναφερθέντων νομοθετημάτων, η Διοίκηση δύναται με το εγκριτικό διάταγμα του συσταθέντος ιδρύματος και του καταρτισθέντος οργανισμού αυτού ή και με μεταγενέστερο διάταγμα, να συμπληρώσει τον οργανισμό αυτό, προς κάλυψη ενδεχόμενων κενών και για τη πληρότητα της ρύθμισης, αλλά και να τον τροποποιήσει ως προς τις εποπιδεξι διατάξεις του, για την αρτιότερη διατύπωση, τηρουμένης πάντως της βούλησης του ιδρυτή ως προς τον σκοπό του ιδρύματος και τον τρόπο διοίκησης τούτου και διαχείρισης της περιουσίας του (βλ. ΣΤΕ 3491/2011 ΝΟΜΟΣ). Η αρμοδία αρχή, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, οφείλει επίσης να λαμβάνει υπόψη τις αναγκαίες από τη διαδρομή του χρόνου και τις, εκ του λόγου τούτου, απαραίτητες προσαρμογές προς τον τρόπο διοίκησης χωρίς να παραβιάζει τους όρους του διαθέτη (Γνωμ. ΝΣΚ 149/2012).

20. Η λειτουργία των κοινωφελών ιδρυμάτων διέπεται από το καταστατικό ή τον οργανισμό τους (άρθρο 98,παρ1 του α.ν. 2039/39, 52 του ν. 4182/2013), ενώ ο ασκούμενος από την πολιτεία έλεγχος από το κατά περίπτωση εποπτεύον όργανο (Υπουργός Οικονομικών ή Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης, προκειμένου για περιουσίες όπου ο σκοπός εκπληρώνεται, κατά κύριο λόγο, εντός ορίων Αποκεντρωμένης Διοίκησης) αποτελεί έλεγχο νομιμότητας. Περαιτέρω, οι διατάξεις του, κατά χρόνο έχοντος εφαρμογή, περί κοινωφελών ιδρυμάτων νόμου ισχύουν επικουρικά, εφόσον τα προβλεπόμενα από αυτές θέματα δεν ρυθμίζονται από τη συστατική πράξη ή ρυθμίζονται

ατελώς σε αυτήν, εκτός από της δημόσιας τάξης διατάξεις, οι οποίες σε κάθε περίπτωση υπερισχύουν των τυχόν αντίθετων διατάξεων της ιδρυτικής πράξης (Γνωμ ΟΛΝΣΚ 250/2005, 66/2015).

21. Στα πλαίσια της άσκησης του επιβαλλόμενου ελέγχου νομιμότητας, κατά την διαχείριση των κοινωφελών ιδρυμάτων προς τον σκοπό εκπλήρωσης της βούλησης των ιδρυτών τους, οι διοικητές και οι καθ' οιονδήποτε τρόπο διαχειριζόμενοι την περιουσία των κοινωφελών ιδρυμάτων αντιμετωπίστηκαν και αντιμετωπίζονται από τον νομοθέτη ως δημόσιοι υπόλογοι, ευθυνόμενοι, έναντι του νομικού προσώπου του ιδρύματος, δια της ανάλογης εφαρμογής των περί εκκαθάρισεως διατάξεων των σχετικών κωδίκων (άρθρα 102 του α.ν. 2039/ 39 και 31 ν.4182 /2013). Ειδικότερα, μάλιστα, υπό την ισχύ του νέου κώδικα και προκειμένου περί διαπίστωσης ελλειμμάτων, κατά την έννοια του ισχύοντος περί δημόσιου λογιστικού νόμου (ν.2362/1995 και ήδη ν.4270/2014), προβλέπεται ρητά η εφαρμογή των περί δημοσίων υπολόγων διατάξεων.

22. Η εκ μέρους των αρμοδίων ελεγκτικών οργάνων διαπίστωση παράνομης ή/και παράτυπης διαχείρισης κοινωφελούς ιδρύματος μπορεί, αφού τηρηθεί η προσήκουσα διαδικασία, να οδηγήσει στον καταλογισμό των υπαιτίων προσώπων και των διαχειριστών του ελεγχθέντος κοινωφελούς ιδρύματος. Σε αντίθεση με τις πορισματικές εκθέσεις των οικονομικών επιθεωρητών, οι οποίες αποτελούν πράξεις προπαρασκευαστικού χαρακτήρα, οι οποίες δεν υπόκεινται σε ένδικο μέσο (βλ. Ε.Σ. IV Τμ. 830-833/2017, 560-563/2016, VII Τμ. 275/2017), ο καταλογισμός είναι εκτελεστή διοικητική πράξη, με την οποία το αρμόδιο όργανο διαπιστώνει την ύπαρξη απαίτησης του δημοσίου/κοινωφελούς ιδρύματος κατά ορισμένου φυσικού ή νομικού προσώπου (βεβαίωση εν ευρεία έννοια) και προσδιορίζει το ποσό αυτής προς τον σκοπό της περαιτέρω βεβαίωσης και είσπραξης από το αρμόδιο δημόσιο ταμείο (βεβαίωση με στενή έννοια), κατά τις διατάξεις του ν.δ. 356/1974 «Περί εισπράξεως των δημοσίων εσόδων» (Α'90). Επί της τυχόν εκδοθησόμενης, μετά την κατάργηση του α.ν. 2039/1939, καταλογιστικής πράξης του αρμοδίου οργάνου εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις του άρθρου 31 παρ. 4 ν. 4182/2013. (άρθρο 82 ν.4182/2013, ΝΣΚ Ολ 244/2019), ενώ, προκειμένου για απαιτήσεις που βεβαιώνονται μετά την 01.01.1995, εφαρμόζονται οι σχετικές περί

καταλογισμού διατάξεις του νεώτερου περί δημοσίου λογιστικού διατάξεις του ν. 4270/2014 (αρθ. 183,παρ.1 και 2,περ.γ ν.4270/2014).

23. Κατά την κρατούσα άποψη (ΕΣ,Τμ.VII,18/2018, Ολ.ΝΣΚ 244/2019), η πράξη του καταλογισμού, καθόσον αφορά σε ουσιαστικό έλλειμμα, έχει προεχόντως αποκαταστατικό χαρακτήρα και, συνεπώς, σε περίπτωση θανάτου του υποχρέου υπολόγου προσώπου, το σχετικό χρέος, που προήλθε από ουσιαστική ελλειμματική διαχείριση, κληρονομείται και βαρύνει τους κληρονόμους του αποβιώσαντα υπολόγου, σε βάρος των οποίων (κληρονόμων) μπορεί να χωρήσει καταλογισμός, κατά τον λόγο της κληρονομικής τους μερίδας, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι η σχετική προς καταλογισμό αξίωση του υπέρ ου ο καταλογισμός προσώπου δεν έχει υποπέσει σε παραγραφή. Κατά την κρατούσα νομολογία (ΕΣ Τμ.Α 1159/2021), τουλάχιστον καθόσον αφορά σε περιπτώσεις προγενέστερες των σχετικών νομοθετικών αλλαγών που αφορούν στο Ελεγκτικό Συνέδριο και επήλθαν μετά το έτος 2017, ελλείπει ειδικής περί παραγραφής διάταξης, η σε βάρος των υπολόγων σχετική αξίωση υπόκειται στη γενική εικοσαετή παραγραφή του άρθρου 249 ΑΚ.

24. Στην κρινόμενη περίπτωση, καθόσον αφορά στη δυνατότητα καταλογισμού υπέρ του κοινωφελούς ιδρύματος του ερωτήματος ποσών που αφορούν σε έτη διαχείρισης ετών 1994 και προγενέστερα, λόγω αδυναμίας εντοπισμού των αντίστοιχων δικαιολογητικών δαπανών, παρατυπίας που αποδίδεται στο κατά το κρίσιμο διάστημα διατελέσαν μέλος και έχοντα και την ιδιότητα του ταμιά της προσωρινής διοικούσας επιτροπής του ιδρύματος, οι σχετικές αξιώσεις έχουν υποπέσει στην εικοσαετή παραγραφή του άρθρου 249 ΑΚ, δεδομένου ότι από τη λήξη κάθε διαχειριστικού έτους έχει παρέλθει εικοσαετία (π.χ. 31.12.2014 για το διαχειριστικό έτος 1994 που έληξε στις 31.12.1994), χωρίς να έχει συντελεσθεί καταλογισμός ή, κατά το διδόμενο ιστορικό, να έχει μεσολαβήσει κάποια διακοπτική της παραγραφής πράξη. Κατά συνέπεια, ανεξάρτητα από τυχόν ενεργές αξιώσεις του κοινωφελούς ιδρύματος κατά άλλων μελών της προσωρινής διοικούσας επιτροπής του, συνδεόμενες με τα συγκεκριμένα ή και τα επόμενα μέχρι και σήμερα διαχειριστικά έτη, αλλά και ανεξάρτητα από την πληρότητα ή όχι των πορισματικών εκθέσεων των οικονομικών επιθεωρητών, που αναφέρονται στο ιστορικό και ενόψει του ότι δεν είναι δυνατή, ελλείψει επαρκών στοιχείων,

η διάγνωση της φύσης του επίμαχου ελλείμματος (εάν δηλαδή αυτό είναι ουσιαστικό ή τυπικό), στην εξετασθείσα περίπτωση, δεν προκύπτει δυνατότητα νόμιμου καταλογισμού σε βάρος των, ούτως ή άλλως, μη προσδιοριζόμενων νόμιμων κληρονόμων του Γ.Μ. και συνεπώς, δεν συντρέχει περίπτωση επανελέγχου των διαχειριστικών ετών 1991-1994, συνδεδεμένου με την ευθύνη του συγκεκριμένου μόνο προσώπου.

25. Καθόσον αφορά στη συγκρότηση της προσωρινής διοικούσας επιτροπής, από την απλή ανάγνωση των καταστατικών διατάξεων του ιδρύματος, από τις οποίες προκύπτει ο αριθμός και οι ιδιότητες των μελών της (άρθ. 1, 3 και 4 π.δ. 41/1975) και την αντιπαραβολή του αριθμού και της ιδιότητας των μελών της, που ορίστηκαν με την με αριθ. 3180/07/20.06.2008 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, προκύπτει αβίαστα ότι το σχετικό όργανο διοίκησης του ιδρύματος δεν έχει συγκροτηθεί νόμιμα. Ενόψει της ανωτέρω παραδοχής, η Διοίκηση οφείλει να αποκαταστήσει τη νομιμότητα, με ανάκληση της προαναφερθείσας μη νόμιμης πράξης και έκδοση νέας πράξης νόμιμης συγκρότησης της προσωρινής διοικούσας επιτροπής του ιδρύματος, σύμφωνης με τα ειδικότερα οριζόμενα στον οργανισμό του ιδρύματος.

Απάντηση

26. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Α') γνωμοδοτεί ομόφωνα, ως εξής:

α. Στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος: Υπό το δοθέν ιστορικό, η Διοίκηση δεν μπορεί να προβεί σε νόμιμο καταλογισμό σε βάρος των κληρονόμων του Γ.Μ., μέλους και ταμία της προσωρινής διοικούσας επιτροπής του ν.π.ι.δ. Δ.Δ.Ι. για τον λόγο ότι οι κατ' αυτών και του δικαιοπαρόχου τους προβαλλόμενες αξιώσεις του ανωτέρω κοινωφελούς ιδρύματος, που αφορούν στα διαχειριστικά έτη 1991-1994, έχουν παραγραφεί (249 ΑΚ).

β. Στο δεύτερο σκέλος του ερωτήματος: Με την επιφύλαξη τυχόν διακοπής της παραγραφής σε βάρος άλλων -πλην του Γ.Μ.- μελών της προσωρινής διοικούσας επιτροπής του ιδρύματος Δ.Δ.Ι. ή τυχόν άλλων συνυποχρέων προσώπων, παρέλκει η αναπομπή της υπόθεσης για επανέλεγχο σχετικά με την ευθύνη του συγκεκριμένου και μόνον προσώπου Γ.Μ.

γ. Στο τρίτο σκέλος του ερωτήματος: Η Διοίκηση οφείλει να ανακαλέσει, ως μη νόμιμη, τη με αριθ. 3180/07/20.06.2008 απόφαση του Γενικού Γραμματέα

Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και να εκδώσει νέα πράξη συγκρότησης της προσωρινής διοικούσας επιτροπής του «Δ.Δ.Ι.», ο αριθμός και η ιδιότητα των μελών της οποίας θα συμφωνεί με τις σχετικές καταστατικές διατάξεις του π.δ. 41/1975.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 22 Μαρτίου 2022

Η Πρόεδρος

Ο Εισηγητής

Στυλιανή Χαριτάκη

Αναστάσιος Ράλλης

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.